

KÜLÖNFÉLÉK.

Horváth Sándor min. tan. kitüntetése. A földmivelésügyi miniszterium erdőfelügyeleti főosztályának főnökét, Horváth Sándor miniszteri tanácsost Ő felsége a király a Lipótrend lovagkeresztjével tüntette ki. Azzal a tiszta örömmel adunk hirt erről a magas kitüntetésről, amelyet csak az igaz érdem, a zajtalan, de folytonos és megfeszített munka felsőbb helyen való elismerése fakaszthat bennünk. Aligha csalódunk, ha Horváth Sándor újabb kitüntetésének motívumait ezuttal főleg és első sorban azon érdemeinek méltánylásában keressük, amelyeket a közjellegű erdők s főképpen az erdélyrészi erdők értékesítésének javítása érdekében évek óta szívós kitartással, nagy körültekintéssel és az ellenáramlat minden erőlködése daczára fényes sikerrel kifejtett munkássága révén szerzett.

Szívből kívánjuk, hogy fáradhatlan tevékenysége minden téren hasonló sikert arasson és ő s személyében a magyar erdészeti is, még számos elismerésben részesüljön.

A gazdasági egyetem kérdése beható megvitatás tárgya volt folyó hó 7-én a földmivelésügyi miniszterium tanácsstermében Darányi Ignác dr. elnöklete alatt tartott értekezleten. Örvendetes tényként említhetjük fel, hogy a felszólalók tulnyomó többsége lelkes híve volt a mezőgazdasági, erdészeti és állatorvosi fakultásokat felölelő gazdasági egyetemnek.

Az értekezleten többek közt részt vettek: Nemeskéri Kiss Pál ny. államtitkár, *Mezőssy Béla* és *Balogh Vilmos* államtitkárok, *Horváth Sándor* min. tanácsos, *Hutyra Ferencz* az állatorvosi főiskola rektora, *Hermann Miksa*, a selmeczbányai bány. és erd. főiskola rektora, *Vörös Sándor*, a magyaróvári gazd. akadémia igazgatója, *Vadas Jenő* főerdőtanácsos, főiskolai tanár, *Téglás Károly* és *Arató Gyula* m. kir. erdőtanácsosok, *Kövessi Ferencz* főiskolai tanár, *Rubinek Gyula*, az O. M. G. E. igazgatója, *Bund Károly*, az Orsz. Erd. Egyesület titkára, számos országgyűlési képviselő, gazdasági akadémiai tanár, földmives iskolai igazgató stb.

A hármassal biró gazdasági egyetem híveiként szólaltak fel: Rubinek Gyula (az O. M. G. E. részéről), Földes Béla egyetemi tanár (a budapesti tudomány-egyetem részéről), Lázár Pál műegyetemi tanár, Hermann Miksa bány. és erd. főiskolai rektor, aki kiváló beszédében reámutatott arra, hogy a földmivelő ország tanügyi kiadásainak mily csekély része jut a gazdasági szakoktatás javára, Bund Károly, aki az Országos Erdészeti Egyesület ismert álláspontját tolmácsolta, Hutyra Ferencz, Vörös Sándor, Cserhádi Sándor, Téglás Károly, Kodolányi Antal, Kvassay Jenő, Linhardt György és Szilassy Zoltán.

A gazdasági egyetem eszméjét elleneztek Sággy Gyula és Hellebronth György orsz. képviselők és Szentkirályi Ákos gazd. akadémiai igazgató. Pallavicini György örgróf, Selmezbánya képviselője nem ellenzi a gazdasági egyetemet, de azzal a módosítással, hogy az erdészeti főiskola Selmezbányán maradjon.

Egészben véve tehát az értekezlet tulnyomó többsége a három fakultásu gazdasági egyetem mellett nyilatkozott és különösen Rubinek Gyula, Hermann Miksa, Hutyra Ferencz és Téglás Károly érvelései találkoztak általános tetszéssel.

Folyó hó 8-án az értekezlet folytatólag tárgyalta a közép- és alsófoku mezőgazdasági szakoktatást. Az erdészet ennél a kérdésnél közvetlenül érdekelve nem volt, mégis belevonatott a vitába. Putnoki Mór országgyűlési képviselő ugyanis erdészeti középiskolák felállítását kívánta, ami felszólalásra készítette Bund Károlyt, aki reámutatván arra, hogy ez a kérdés a tanácskozás keretén kívül esik, erdészeti középiskolák felállítását ellenezte, hanem az erdőőri szakiskolák megfelelő reformját sürgette. A középiskolákkal szemben az Országos Erdészeti Egyesület részéről elfoglalt álláspontot megvédeni annál könnyebb volt, mert a tanácskozás folyamán a mezőgazdasági középiskoláknak is kevés híve akadt.

Vajha ezek a tárgyalások mielőbb megérlelnék azt a részünkről várva-várt pillanatot, amelyben erdészeti felső szakoktatásunk és vele az erdészeti kísérleti ügy is az ország fővárosában nyerne új otthont!

A székely községek kérvénye az erdőtörvény revíziója, valamint az állami erdőkezelés megszüntetése tárgyában. Nem

kevesebb, mint 58 székelyföldi község fordult ily irányu kérvény-nyel a törvényhozás elé. Egyik további szomorú jelensége ez annak a gazdasági kiskoruságnak és elfogultságnak, amely ezt a népet arra készíti, hogy valóban öngyilkos módon törjön legváltalásabb érdekei ellen. A székelyföld legnagyobb kincsei erdeiben rejlettek. Az arányrészek elvesztegetése és a faállományoknak messze értékükön alóli, idő előtti és gyorsított értékesítése által a székelység ugyanis óriási anyagi veszteséget szenvedett, amelyet most tetézni akar azzal, hogy minden gátló körülményt, amely erdeinek teljes és végső kipusztításában akadály lehetne, el akar távolítani utjából, hadd fejezhesse be mielőbb oly sikeresen megkezdett — önkivégzését.

A kérvények képviselőházi tárgyalásánál Mezőssy Béla államtitkár védte meg hálára kötelező módon az erdészeti adminisztráció álláspontját és szállította le a kérvény tulzott állításait a való értékre. Nagy György képviselőnek adott válaszát egész terjedelmében ide iktatjuk:

Mezőssy Béla: Tekintettel az idő előrehaladott voltára, méltóztassanak megengedi, hogy előttem szóló Nagy György t. képviselőtársamnak a lehető legrövidebben válaszolhassak. (Helyeslés.) Ami első sorban a székely erdők ügyében elrendelt vizsgálatot illeti, biztosíthatom arról, hogy a földmivelésügyi kormánynak abszolúte semmi szándéka nincs oly irányban, hogy a döntést, amely gondolom, alig pár héttel ezelőtt az illetékes közigazgatási hatóság által befejeztetett, késleltesse. Teljesen osztja azt a nézetét, hogy azok, akik a vizsgálat során bűnösnek találtnak, büntetésüket és viszont azok, akik esetleg ártatlanul vonattak bizonyos gyanu alá, e gyanu alól tisztáztassanak. (Helyeslés.) Bizonyos vitás jogi kérdések merültek föl a vizsgálat során, amelyek megvilágítása céljából az ügyiratok illetékes helyre fognak átküldetni. Méltóztassanak meggyőződve lenni, hogy ha ezek a jogi szakvélemények a földmivelésügyi miniszterhez megérkeznek, semmiféle akadályja annak, hogy a földmivelésügyi miniszterium ebben a kérdésben mielőbb meghozza a maga tárgyilagos ítéletét. (Helyeslés.)

Ami a kérvénynek motivumát illeti, nagyon röviden kívánok erre válaszolni. Megjegyzem első sorban is azt, hogy előttem szóló képviselőtársam érvei, amelyekkel azt a kérvényt megindó-

kolni kívánta, nagy mértékben túlzottak. Beszél t. képviselőtársam a székely népnek nyomoruságáról, s erre az előadó ur is célzott. Méltóztassék meggyőződve lenni arról, hogy a földművelésügyi kormány teljes tudatában van azon fontos nemzeti érdekeknek, amelyek a székely nép anyagi megerősítésével kapcsolatosak s éppen t. képviselőtársamtól, aki beszédének egész indokolását a földművelésügyi miniszterium székely kirendeltsége által beadott jelentéshez fűzte, elvárhattuk volna azt a méltányos kritikát, hogy tudomására méltóztatott volna egyuttal hozni a képviselőháznak azt is, hogy ez a székely kirendeltség éppen a székely nép érdekében a legáldásosabb tevékenységet fejt ki. Annyira áldásos tevékenységet (Igaz! Ugy van! balfelől) t. képviselőtársaim, hogy a szomszédos vármegyéknek minden törekvése és minden ambíciója az, hogy ugyanazon előnyökben részesíttessék a szomszéd vármegyék lakossága is, mint amilyen előnyben részesülnek éppen a székely kirendeltség részéről a székelyek.

Nagy György: Szives készséggel elismerem, nem is vonom kétségbe.

Mezőssy Béla államtitkár: Vagyis nem állhat meg az az állítás, hogy a kormány a székely nép anyagi helyzete iránt a legnagyobb melegséggel és érdeklődéssel ne viseltetnék.

Hogy t. képviselőtársamnak és az előadó urnak is számadataira egész röviden reflektáljak, ha jól vettem ki, t. képviselőtársamnak panasza négy részre oszlik. Először is panaszolja a közlegelők elégtelen voltát. Nem akarom a t. Ház figyelmét statisztikai adatokkal fárasztani, de az kétségtelen tény, hogy a székely vármegyékben sokkal több a legeltetési célokra használt erdőterület, mint az országban bárhol. Így pl. Csik vármegyében az összes erdőnek 83⁰/₀-a fel van szabadítva legeltetési célokra, az átlag pedig az összes székely megyékben az erdőnek 78⁰/₀-a. Tisztán és kizárólag csak fiatal vágásokban, ahol az erdőültetés és okszerű erdőkezelés conditio sine qua non-ná teszi azt, hogy ez az erdő megvédessék, ott szokták a legeltetési tilalmat fenntartani. Sőt bizonyára méltóztatik tudni, hogy nehéz időben, pl. a multkori száraz 1904. és 1905. években még ezen erdőterületek nagy részében is, körülbelül 40.000 holdnyi területen, az erdészeti érdekek világos sérelmével a legeltetést megengedtük.

Másodszor hivatkozott t. képviselőtársam arra, hogy bizonyos ellentétet lát a székely kongresszuson történtek, illetőleg a miniszteriumnak ott lévő képviselője, Horváth Sándor miniszteri tanácsos ottani nyilatkozatai és a miniszterium azóta elfoglalt álláspontja között. Kérem, ez nagy tévedés. Méltóztassék meggyőződve lenni, az a tanácsos ur, akire éppen hivatkozott t. képviselőtársam, az erdélyi erdők s a közvagyon kezelése terén igen nagy érdemeket szerzett (Igaz! Ugy van!) s az a törekvés, amelyet ő ott, azon a kongresszuson kifejtett, nagyon közel áll ahhoz, hogy törvény formájában a képviselőház által is elfogadható legyen. Nevezetesen ez idő szerint előkészítés alatt áll az igazságügy-miniszterium kebelében az ugynevezett arányosítási törvény és a földművelésügyi miniszterium álláspontjának folyamányaként ebbe a törvénytervezetbe éppen a legelőhiány lehető elosztása céljából fel lett véve egy rendelkezés, amely azt tartalmazza, hogy igenis az olyan erdők, amelyek erdészeti célra nem alkalmasak, ellenben legeltetési célokra igen és viszont az olyan erdők, amelyek legeltetési célra nem alkalmasak, ellenben erdőknek nagyon jól volnának hasznosíthatók, kölcsönösen kicseréltessenek. (Élénk helyeslés.)

Azonkívül hivatkozom arra a nyilatkozatra is, amelyet ebben a kérdésben a földművelésügyi miniszter ur tett, éppen az 1907. évi költségvetés tárgyalása alkalmával, amelyet én a magam részéről is ismételhetek és amelyhez teljességében hozzájárulok, t. i. hogy éppen legeltetési kérdésekben mi jogerőt nem ismerünk és hogyha bármely község részéről jogos panaszt találunk legeltetési kérdésekben, akkor nem kizárólag erdészeti szakközvegekkel, hanem egyszersmind gazdasági szakértők bevonásával bíráljuk el a kérdést, elbíráljuk pedig úgy, hogy ahol csak lehetséges, a méltányos legeltetési igények kielégíttessenek. (Élénk helyeslés.)

A harmadik kérdés, amelyet mint legsérelmesebbet t. képviselőtársam fölhozott, az, hogy az 1898-iki törvény bizonyos szerzett jogokat semmisített volna meg. Ez a megsemmisítés, amely állítólag magánjogi szerződésekbe foglalt jogokat érintett, csak az esetre lenne hátrányos az érdekelt székelyekre, ha a törvény által alkotott helyzet az előbbi helyzettel szemben hátrányosabb eredményeket szült volna. Azonban ez nem áll. Mert hivatkozott a képviselő ur

arra, hogy az erdők üzemtervének elkészítése akkor, magánjogi szerződés szerint 30 krajczárba került volna és hogy ezenkívül a kezelési költséget is kellett fizetniök, ezzel szemben a statisztika tanúsága szerint az érdekeltek ezidőszerint az üzemtervek elkészítéseért semmit sem fizetnek, kezelési költség fejében pedig Csikmegyében csak 9 fillért, Háromszékmegyében csak 10 fillért, Udvarhelymegyében csak 13 fillért és Maros-Tordamegyében 17 fillért fizettek ki.

Hogy egyébként a kérvényben foglalt statisztikai adatok mennyire megbízhatatlanok, ennek illusztrálására csak egyet vagyok bátor megjegyezni és ezzel be is fejezem felszólalásomat, tudniillik a kérvényben az foglaltatik, hogy a négy székely vármegye területéről erdészeti kezelés és birságpénzek czimén 12,800.000 K-t zsarolt be a magyar állam. Hivatalos zárszámadási adatok szerint nem 17 évre, hanem 22 évre visszamenőleg egész Magyarország területéről e czimen 9,945.000 korona folyt be, tehát 3 millióval kevesebb egész Magyarország területéről, mint amennyit a kérvény a négy székely vármegyének imputál.

Pop C. István: A többi költségre ment.

Mezőssy Béla: Arra is rátérek. Nagyon örülök, hogy t. képviselőtársam olyan melegen szívében viseli a székely nép érdekeit. A négy székely vármegye erdőségeinek állami kezelése egyébként került az illető érdekelteknek összesen 1,627.000 koronába, az államnak pedig 2,592.000 koronába, költségvetés szerint. Jelenleg pedig még kedvezőbb a helyzet, amennyiben az 1907. évi költségvetés szerint az összes költségeknek 64 százalékát az állam fedezi és csak 36 százalékát viselik az érdekeltek. Sehol ilyen kedvező arány nincsen másutt az országban, mint éppen ezen négy vármegyében.

Ami pedig végül az üzemtervek kérdését illeti, méltóztassék meggyőződve lenni, hogy ahol mi jogos igényeket látunk, minden körülmények közt a közérdeknek megfelelően teszszük meg a magunk intézkedéseit. Azonban ha azt látjuk, hogy az üzemterv megváltoztatásának nem az a célja, hogy a jogos közérdek óvasék meg, hanem az, hogy egyik vagy másik üzér a község értékes erdejére szemet vetett és ha azt látjuk, hogy az ilyen üzér esetleg a helyi hatóságok kijátszásával és kényszerhelyzetek terem-

tésével meg akarja szerezni nyilvános árverésen kívül egyik-másik erdőt, úgy ahhoz a m. kir. földmívelési miniszterium, amíg a miniszteriumnak jelenlegi vezetője van ott és amíg nekem ott működni szerencsém lesz, soha hozzájárulni nem fogunk (Élénk helyeslés), mert a közvagyon nem egy élő nemzedéké, az egy hosszú és messze időre kiterjedő nagy érték és az ilyen közvagyon nem szabad, hogy másképp kezeltessék, mint tisztán és kizárólag a törvényben előirt formában, a törvény parancsának megfelelően. Egyébként a kérvényi bizottság javaslatát a miniszterium meg fogja fontolni és a fentiekből kitetsző értelmezéssel ahhoz hozzájárulni. (Élénk helyeslés és taps.)

A Ház ezután elfogadta a kérvényi bizottság javaslatát, vagyis a kérvényeket kiadták a kormánynak azzal, hogy ez ügyekben terjessen a Ház elé törvényjavaslatot.

Erdőuzsora Hunyadmegyében. Ugy látszik, hogy az a halatlanszerű nyereszkesedés, amely az erdőarányrészek összevásárlása körül a székelyföldön, sajnos, mindennapi jelenség, másutt is követőkre talál. Így újabb időben Hunyadmegye Petrilla nevű községét emlegették a napilapok, mint a napjainkban annyit emlegetett „erdőpanama” legjobb színhelyét.

Ezen a helyen ugyanis egy ügyvéd, egy ügyvédjelölt és egy takarékpénztári igazgató az ottani volt urbéresek 8807·5 k. hold erdejéből, melynek mintegy $\frac{3}{4}$ részén vágható koru értékes fenyvesek tenyésznek, részesedéseket, illetve erdőjogokat vásároltak. A vásárlásokat megbizottjuk: Székely Jenő volt petrillai segédjegyző közvetítette.

Az 562 jogosult közbirtokosnak kiosztott 15660 részesedésből 91 esetben összesen: 2939 arányrészt, 12.397 K-ért, vagyis egy részesedést átlagosan 4 K-ért vettek meg!

Amidőn az erdőjogoknak ezen tömeges eladásáról ez évi január hó első felében a petrosényi m. kir. jár. erdőgondnokság értesült, az urbéresek elnökét haladéktalanul magához hívatta és figyelmeztette, hogy azonnal utazzék Hátszegre s a szükséges telekkönyvi adatokat kipuhatolva, fogadjon ügyvédet az urbéreség nevében s azzal — annak alapján, hogy az arányrészek vásárlása szabálytalan uton (t. i. eladók félrevezetésével, elámitásával

és leitatásával) eszközöltetett — az arányrészek telekkönyvi bekebelezését támadja meg.

Az urbéri elnök az erdőgondnokság ezen figyelmeztetésének másnap eleget tévén, Szücs Gábor hátszegi ügyvéddel, mint az urbéresség jogi képviselőjével meg is indította az eljárást az erdőjogok telekkönyvi átíratása ellen, amire is pár nap elteltével 68 esetben a 2155 arányrészre kötött szerződést — amelyeknek hamis voltát utóbb a telekkönyvi végzések kézbesítése alkalmával Serbán J. petrillai körjegyző kiderítette — a vásárlók visszavonták és a régi telekkönyvi állapotot a jelzett részesedésekre visszaállították.

A visszavont szerződéseket Székely Jenő, a nevezettek megbízottja hamisította; még pedig 53 esetben elhalt közbirtokosok, 15 esetben pedig életben lévő jogosultak nevére. A hamis szerződések alapján összesen 10.791 K-át fizettek ki a vevők, amely összeg rájuk nézve teljesen elveszett, mert azt megbízottjuk az idő előtt Amerikába szökött czinkostársával (jegyzői irnokkal) egyetértőleg a saját céljaira fordította.

A 23 esetben 784 részesedésre összesen 1696 K összeggel kötött szerződést, amelyek önkéntes eladás alapján ugyan, de az illető eladók félrevezetésével, tehát szabálytalan uton kötettek, a vevők még nem vonták vissza s ezen részesedések ezidő szerint is a nevükön állanak.

Tekintettel arra, hogy az erdőjogoknak szabálytalan uton való vétele az ottani vidéken nem tartozik a ritkaságok közé, nagyon szükséges és kívánatos volna, ha az erdőjogok eladása a közbirtokossági gyűlés s az illető közigazgatási erdészeti bizottság engedélyétől tétetnék függővé s az arányrész értékét az illető m. kir. járási erdőgondnokság határozná meg. Sz. I.

Fajárdák. A külföld városaiban egyre nagyobb tért hódít a keményfának a gyalogjárók céljaira való felhasználása. Kivált ausztráliai fákkal folytattak sikeres kísérleteket, de a *bükk* szerepe is e téren mindinkább figyelemreméltóbb lesz. A bükkfát, mielőtt kátrányolajjal impregnálnák, teljesen kiszáritják, hogy a későbbi nedvességfelvételt lehetőleg megakadályozzák. A telítés folytán a térfogat eleinte 4%-kal emelkedik, néhány hét múlva azonban abból némit ismét veszít. Hogy meg ne hasadjon a

bükk, először is a telített fát néhány napig száradni hagyják s mintegy 8 nap múlva klórmagnézium-oldatban fűrésztik.

Németországban a tett kísérletekkel, melyek egyelőre a jarrák-, karri- és talow-wood nevű ausztráliai fanemekkel történtek, igen meg vannak elégedve. Angolországban már régebben szolgál ez a három fanem a gyalogutak burkolására.

Egy négyzetméter burkolása keményfával betonalapozással tizenkilencz márkába kerül — tehát bizony kissé drága — mint-hogy azonban az aszfaltnál tartósabb s javításra alig szorul, ennél-fogva még is van jövője a gyalogjárók keményfával való burko-lásának. (Cs. Gy.)

Kincstári erdőmunkások bérjavítása a „Wienerwald“-ban. F. év január elsejétől kezdődőleg a „Wienerwald“-ban elterülő kincstári erdőkben az év tulnyomó részében alkalmazást találó, bár a kincstárral nem állandó szolgálati viszonyban álló és mint-egy 770 főre rugó munkásszemélyzet bérvizonyait elég jelenté-kenyen megjavították.

A napszámbéreket 8⁰/₀-kal, azaz 2 K 40 f.-ről 2 K 60 f.-re, az árszabásszerű szakmánybért pedig 10⁰/₀-kal emelték; utóbbi béremelésbe bele van foglalva a munkások szerszámai javítása céljaira nyújtandó kártérítés is.

A munkaidő alatt katonai gyakorlatokra behívott erdőmun-kásoknak erre rászoruló családja napi 1 K segélyben is részesít-tetik a behívás tartamára. Ezenkívül a munkások részére a tüzi-hasábfa beszerzésénél engedélyezett 50⁰/₀-nyi engedménnyel felől hulladékfa díjmentes beszerzésére is adatnak engedélyek. (Cs. Gy.)

Névmagyarosítás. Zachar Ádám m. kir. erdész (Nagybocskó, Máramaros m.) vezetéknevét belügyminiszteri engedélylyel *Zai*-ra változtatta.

Nagy erdővétel. Berger A. zágrábi és Kardos Ernő budapesti fakereskedők Tomesten, Krassó-Szörénymegyében 3800 kat. holdas erdőbirtokot vásároltak. A legnagyobb részben bükkfát tartalmazó erdő faanyagának kitermelése és feldolgozása céljából a tulaj-donosok iparvasutat és gőzfürészt építenek. (Fr. L.)

Halálozás. Czobor Adolf nyug. m. kir. erdőmester, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja, m. hó 14-én Selmezbányán elhunyt. Béke hamvaira!